

Klovsundheden er blevet bedre

SIDE 2

Ram tørstofprocenten og undgå sporer i mælken

SIDE 2

Det er de små sygdomstegn, I skal se efter

SIDE 3

Bedre, nemmere og billigere goldkofodring på vej

Fastfood til goldkøerne: 1.000 kg færdig goldkoration i én rundballe. Nyt koncept vil løfte goldkofodringen og gøre fasefodring praktisk mulig også i mindre besætninger.

Se goldkorationen på
Grovfoderekskursionen
12. juni
- vi tager en bigballe med!

"Hvis bare det her bliver 80 pct. så godt, som det ser ud til, er vi på vej med en revolution inden for goldkofodringen." Specialkonsulent Niels Bastian Kristensen, SEGES, har svært ved at skjule sin begejstring. Han er i gang med at afprøve fasefodring af goldkøer i en række besætninger med en metode, der tilsyneladende slår flere væsentlige fluer med ét smæk: Bedre, nemmere og billigere fodring af goldkøer i samme rundballe.

Der er ingen tvivl om, at fasefodring, hvor man deler goldperioden i to fodringsperioder, tilgodeser goldkøerne bedst: I første del af goldperioden tildeles en lavtfordøjelig græsbaseret ration, og de sidste tre uger inden forventet kælvning tildeles en blanding af majs, halm, raps, mineraler og vand (Close-UP-rationen). Men i mindre og mellemstore besætninger giver to rationer nogle små hold, og i alle besætninger betyder fasefodring, at man får en ekstra ration ind, der skal blandes. Udover at det er dyrt at blande små rationer, betyder små rationer også risiko for læsesej, og oveni er Close-UP-rationen svær at holde stabil om sommeren – nogle gange også selvom man tilsætter flere liter propionsyre pr. ton foder.

Færdigblandet goldkoensilage er løsningen

"Løsningen er – iflg. vores erfaringer indtil nu – anvendelse af goldkoensilage i Close-UP-perioden," forklarer Niels Bastian Kristensen. Denne løsning kombinerer fodringsmæssig præcision med høj blandingskvalitet og stabilt foder.

"Det, vi er i gang med at afprøve, er at blande rationen og pakke den med en specialpresser, der pakker med høj komprimering. Samtidig arbejder vi på at finde den mest effektive metode til at stabilisere foderet og tester bl.a. anvendelse af heterofermentative mælkesyrebakterier," forklarer specialkonsulenten. Målet er, at man kan nøjes med at ensilere goldkoration én gang om året.

"Med 1.000 kg velkonservet goldkoration i hver rundballe på lageret reduceres bøvlet ved fodring af Close-UP-goldkøerne sig til at køre en ny balle ind, når den forrige er ædt," forklarer Niels Bastian Kristensen.

Lovende resultater

"Det første goldkoensilage blev pakket i januar, og foreløbigt er resultaterne særdeles lovende. Nu tester vi i et større antal besætninger henover sommeren, og hvis det forløber som forventet, regner vi med, at konceptet vil kunne anvendes i et meget stort antal danske besætninger," forklarer han.

"Vi står med et rigtigt spændende koncept, der har potentiale til både at gøre hverdagen nemmere for landmanden og give goldkofodringen et løft," lyder det fra Niels Bastian Kristensen.

/ KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Er goldkoensilage mest interessant for mindre besætninger?

Den praktiske gevinst er størst i mindre besætninger, men de lovende resultater for produktets stabilitet viser, at goldkoensilage kan være af væsentlig interesse for alle besætninger i sommerhalvåret.

Holder vitaminerne deres værdi?

De vandopløselige vitaminer (B-vitaminer) dannes af bakterier i vommen og påvirkes ikke af ensileringen. Af de fedtopløselige vitaminer er der særligt fokus på at forsyne goldkøen med E-vitamin i perioden op til kælvning. E-vitamin tilsættes med goldmineralblandingen og forventes at være stabil i goldkoensilage. Stabiliteten af E-vitamin i goldkoensilage er noget af det, vi undersøger.

Hvad koster det at lave en balle?

Det forventes, at goldkoensilage kan produceres til 275 kr./balle ved én årlig pakning og blanding til en besætning på 250 årskøer.

KLOVSUNDHEDEN ER BLEVET BEDRE

Siden 2013 er det gået stødt fremad med klovsundheden. Der er dog stor forskel mellem besætningerne.

Andelen af de mest betydende klovlidelser har været faldende siden 2013. Det viser en opgørelse over de klovregistreringer, klovbeskærerne foretager. Digital Dermatitis (DD) er fortsat den lidelse, der registreres flest af, men andelen af køer, der ved klovbeskæring har denne lidelse, er faldet fra 21,5 pct. i 2013 til 18,5 pct. i 2017. Andre klovlidelser viser en tilsvarende tendens, som det ses af figuren. I samme periode er antallet af klovregistreringer steget fra ca. 480.000 i 2013 til 614.000 i 2017. Men der er stor forskel på besætninger. I 2017 havde den bedste fjerdedel af besætningerne en forekomst af DD på under 8,3 pct., mens mere end 27 pct. af køerne havde DD i den fjerdedel af besætningerne med flest tilfælde.

Fem anbefalinger mod DD

For at opnå eller fastholde en god klovsundhed kræves overblik, systematik, forebyggelse og hurtig behandling af nye tilfælde. Det kan også ses i de fem anbefalinger for at kontrollere DD:

- Ekstern smittebeskyttelse begrænser yderligere smitte
- Intern smittebeskyttelse begrænser infektionspresset på besætningens dyr
- Tidlig identifikation, registrering og behandling af nye tilfælde øger effekten af behandlingen
- Jævnlig desinfektion af klovene begrænser nye tilfælde
- Klovregistrering og fast mål øger chancen for succes.

På den måde kan håndteringen sættes i system, men i travle perioder kan det alligevel knibe med at holde fast. Derfor ses der ofte en mindre stigning i antallet af DD, mens der er forårstravlhed i marken, og når der om sommeren afvikles ferie.

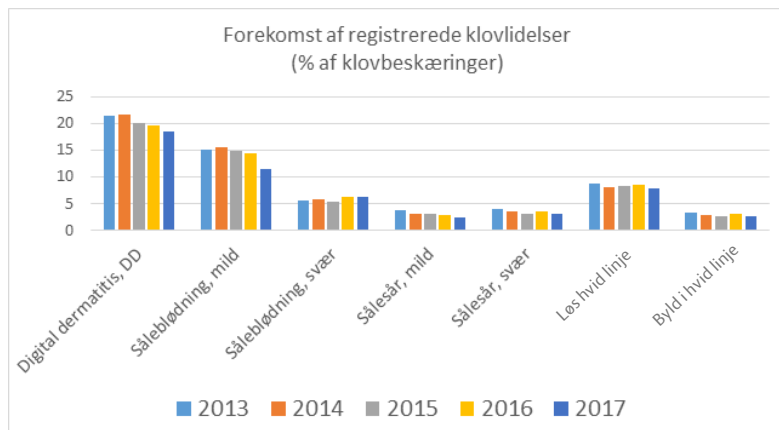
Følg med i din klovsundhed

For at kunne sætte effektivt ind mod klovlidelser, er det nødvendigt at følge klovsundheden i besætningen over tid. Her er klovregistreringer en praktisk og ligetil mulighed. Jævnlige og systematiske haltheds-scoringer af en større del af køerne er en anden mulighed. Det kan fx ske i forbindelse med besætningsdyrlægens halvårslige gennemgang af velfærden i besætningen og vil supplere klovregistreringerne godt. Hvis der anvendes klovregistreringer, er det muligt at benchmarke på de mest betydende klovlidelser i DMS. På den måde kan I få et fingerpeg om niveauet, når der skal fastsættes mål. Når I kender udgangspunktet for klovsundheden, kan I sætte mere målrettet ind over for de klovlidelser, der betyder mest i besætningen. Sæt derfor klovsundheden på dagsordenen sammen med jeres dyrlæge eller rådgiver.

/ PETER RAUNDAL, SEGES

Læs mere om klovsundhed og se flere tal om klovregistreringer på www.sundklov.dk

Oversigt over klovregistreringer af udvalgte klovlidelser siden 2013.

Ram tørstofprocenten og undgå sporer i mælken

Høj foderoptagelse, god proteinkvalitet, lavt tørstof og lavt indhold af anaerobe sporer i græsensilagen hænger nøje sammen med en god og hurtig fortørring.

Måske er ensilagens indhold af sporer ikke det du først tænker på, når du har som mål at lave kvalitetsensilage. Men et lavt sporetal er en vigtig sidegevinst ved at ramme den rigtige tørstofprocent og sikre en høj kvalitets græsensilage. Et højt sporetal i ensilagen kan give mejeriet alvorlige problemer med produktionen af ost.

En god og hurtig fortørring af græsset er den vigtigste forudsætning for at opnå en perfekt konserveret græsensilage med et passende indhold af restsukker, mælkesyre og eddikesyre. Målet er 32 og 37 pct. tørstof. Er tørstofprocenten lavere, skal der dannes mere mælkesyre for at sænke pH til et stabilt niveau, og derfor kræves der også mere sukker til fermenteringen. Det kan blive et problem, hvis sukkerindholdet er for lavt i forhold til det behov, der er til dannelse af mælkesyre. Hvis der dannes for lidt mælkesyre, er der stor risiko for vækst af smørsyrebakterier, der danner sporer (også kaldet anaerobe sporer eller clostridiesporer). Vækst af smørsyrebakterier i ensilagen giver samtidig tab af tørstof, der bliver til kuldioxid, og nedbrydning af protein og aminosyrer til ammoniak. Dermed forringes proteinkvaliteten. Indholdet af ammoniumkvælstof er derfor en vigtig indikator for både fermenterings- og proteinkvalitet og bør være under 80 i græsensilage.

“...Det kan være en god ide at fortørre græsset yderligere op til 40 pct. tørstof, hvis det er forurennet...”

Tørstofprocent, vigtigere med snittevogn

Problemerne forstærkes betydeligt, hvis græsset bliver samlet op med snittevogn. Den manglende finsnitning gør sukkeret mindre tilgængelig for mælkesyrebakterierne og giver derfor også mindre mælkesyredannelse. Hvis man kører med snittevogn eller ensilerer i wrapballe, er det derfor endnu vigtigere at opnå en hurtig og effektiv fortørring til minimum 32 pct. tørstof.

Både jord og husdyrgødning har et højt indhold af sporer. Det gælder derfor om at minimere forureningen af græsset. Og hvis græsset er forurennet, gælder det om at undgå en yderligere opformering af sporerne. Derfor kan det være en god ide at fortørre græsset yderligere op til 40 pct. tørstof, hvis det er forurennet med jord eller husdyrgødning for at undgå udvikling af anaerobe sporer.

/RUDOLF THØGENSEN, SEGES

Det er de små tegn, I skal se efter

Flanke, ryg og hoved er der, hvor advarselsslamperne først begynder at blinke. Det var læren for otte medarbejdere på kursus i at spotte tidlige tegn på sygdom hos køerne.

"Nu får I lige 20 minutter til at finde en ko med lav vomfylde, plus en der er halt og en med indsunkne øjne." Dyrslæge Sine Bomskov Møller, Skovbjerg Dyrslægeteam står inde i skåneboksen. Hun er i gang med at undervise otte medarbejdere fra kvægbedrifter. De har alle meldt sig til et kursus i at blive endnu skarpere til at observere små tegn på, at koen ikke fungerer optimalt. At spotte tidlige sygdomstegn hos køerne er guld værd for bedriften. Men hvad er det lige, man skal se efter?

Hungergruben – koens advarselstrekant

Der bliver peget, snakket og observeret – og efter nogen tid samles deltagerne. En af dem peger på koens venstre flanke:

"Den der kan man se hungergruben på". "Ja", lyder det fra Sine, "og vomfylden er et rigtigt godt tegn på, om koen æder, som den skal," forklarer hun. "Det er en af koens advarselstrekanter. Vær opmærksom på, at det er i venstre side, I skal kigge – der hvor vommen ligger. Et godt fif er at kigge ned langs rækken af køer i fangitteret, så I ser venstre side på dem alle. Det giver et godt indtryk af, om de har ædt, eller om nogen skiller sig ud," forklarer hun.

Halthed – se på ryggen

Næste levende billede er ko nr. 4259.

"Hvad har I fundet på den?" spørger Sine.

"Den er halt på venstre ben. Men det ser ikke

ud til, at den har ondt," lyder svaret.

"Jo – det har den," svarer Sine. "Hvis en ko bruger benet mindre, er det fordi, den har ondt. Vi kender det jo fra os selv. Hvis vi har ondt, så opfører vi os ikke, som vi plejer," forklarer hun og fortsætter: "En effektiv måde at spotte halte køer på er faktisk at se på deres ryg. En normalt gående ko har lige ryg. En ko, der er lidt halt, står med lige ryg, men går med krum. En meget halt ko både går og står med krum ryg. Det vil sige, at I kan stå og se henover køerne i stalden og faktisk finde de alvorligt halte køer – nogle gange bedre, end hvis I kun ser på benene," forklarer Sine Bomskov Møller.

Hovedet giver mange informationer

Flokken går videre til en anden ko i boksen, som en af deltagerne har udpeget, fordi den har ind-sunkne øjne.

"Det er rigtigt," nikker Sine. "Kan I se, at øjnene ligger længere inde i hovedet? Det er tegn på, at den ikke får drukket det, den skal," forklarer hun.

"Den holder også hovedet frem og nedad, ørerne hænger, og den tygger ikke drøv. Det er alle tegn på, at den ikke har det godt".

Det drøftes, hvor meget vand, der skal til for at rehydrere koen, og Sine forklarer, at hun ikke ville tøve med at pumpe 40 liter i den.

"Den mangler 100 liter vand, og det skal den drikke de næste 24 timer. Det betyder, at der skal

Der blev peget, snakket og observeret intenst, da de otte deltagere skulle finde de tegn hos køerne, der afslører, at de ikke har det helt super.

sættes mange spande med vand hen foran koen – ikke kun en enkelt, selvom vandhanen er langt væk," forklarer hun.

Formiddagen flyver afsted, og der snakkes, stilles spørgsmål og diskuteres behandlingsmuligheder. Og der er ingen tvivl om, at deltagerne vil være mere opmærksomme på at se på dyrene, når de skraber ned, fodrer eller driver til malkning næste dag.

"Og husk nu at handle, når I ser noget. Vent ikke til i morgen. Skriv op, tag den fra eller behandel. Det skal undersøges," lyder formaningen fra Sine Bomskov Møller.

/KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Hvornår finder du oftest en ko, du skriver op?

Deltager: "Når jeg driver køerne rundt"

Sine: Det er et godt tidspunkt. Så bruger du tiden på andet end bare at drive med dem. Det er jo en vildt god mulighed for at se på dyrene, når vi alligevel går rundt mellem dem. Nogle er gode til det, mens de fodrer – andre når de skraber ned. Husk bare, at du skal handle på det, når du ser noget. Vent ikke til i morgen. Skriv op, tag den fra eller behandel. Det skal undersøges. Hav altid noget at skrive med og på. På nogle bedrifter koster det kage, hvis man bliver taget i ikke at have pen og papir på sig.

Hvordan vil du undersøge koen?

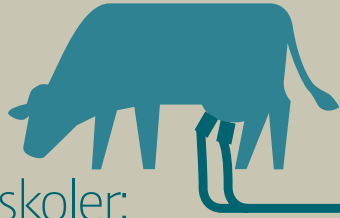
Deltager: "Tage temperaturen"

Sine: Ja! – Det er nemlig et rigtigt godt redskab. Temperaturen fortæller os en masse: 38-39 °C er normalt for en ko. Hvis den har 39,2 så tjek igen i morgen, om den er steget eller faldet – dvs. om der er noget på vej eller noget på retur. Alternativt kan man overveje smertestillende der sænker feberen fx på en nykælvet ko. Over 39 °C er tegn på infektion, og så kan vi behandle med antibiotika og smertestillende. Hvis temperaturen er lav, er jeg mere bekymret. Så er den så påvirket, at kredsløbet ikke fungerer.

Hvordan vil du behandle en ko med tynd mave?

Deltager: "Give den noget vand"

Sine: Ja – det er en rigtig god idé. Den taber jo vand, når gødningen er tynd. Deltager: Hvad med noget hø? Sine: Nemlig. Hø er rigtig godt, fordi det giver længere tyggetid, så koen producerer spyt. Der er bicarbonat i spytet, og det fungerer som en buffer – dvs. det hjælper med at stabilisere pH i vommen.

Erfaring fra staldskoler:

Malkeprocedurer skal give mening

Halvdelen af deltagerne i en staldskole om yversundhed ændrede deres malkeprocedurer efter første dag og kunne hurtigt se resultater i malkestalden.

SEGES afholder i øjeblikket en række staldskoler om yversundhed i samarbejde med praktiserende dyrlæger. Som en af de dyrlæger, der underviser de deltagende mælkeproducenter, oplever jeg, at især to problemstillinger fylder meget: Det er malkeprocedurer, og hvordan vi får alle medarbejdere til at udføre de samme malkeprocedurer. Malkeprocedurer er en vigtig del af malkningen, men er meget styret af vaner. Udfordringen med vaner er, at de er svære at ændre.

Vi lærer forskelligt

Derfor er det vigtigt at gøre det klart for alle malkere, at malkeprocedurer tjener et formål. Det oplevede jeg i forbindelse med staldskolen. Samtidig er det vigtigt at være klar over, at vi alle er forskellige, når vaner og rutiner skal ændres. Nogle personer har brug for at vide, hvorfor de skal ændre procedurerne, mens andre har brug for at vide nøjagtigt, hvordan de skal gøre det. Også indlæring er forskellig – nogle kan høre det til et møde og efterfølgende ændre procedurerne – andre skal se det på skrift eller i billeder, mens

det for nogle er nødvendigt at prøve det nye med hænderne, før de kan ændre procedurerne.

Halvdelen af deltagerne i vores staldskole ændrede deres malkeprocedurer efter første møde og kunne hurtigt se resultater i malkestalden i form af renere pletter og færre nyinfektioner.

De gode malkeprocedurer

De gode malkerutiner, som vi bl.a. gennemgik på kurset, er:

Inden påsætningen er koen formalket, og det er kontrolleret, at den ikke har yverbetændelse. Vi skal have helt rene og tørre pletter og pattespidsere, og når maskinen kommer på, skal der komme et højt og kontinuerligt mælkeflow. 50 pct. af den totale mælkemængde bør komme indenfor to minutter.

Forberedelsen skal altid være i rækkefølgen: Forskumme og formalkning (eller omvendt), aftørring og påsætning. Der skal være tid mellem skum og aftørring for, at skummet kan få lov til at virke og løse skidtet. Aftørring gøres med en tør klud.

Få optimeret jeres malkeprocedurer. Det har stor effekt på økonomien.

/ THEUN VAN DER VEEN, VESTFYNS DYRLÆGER

Bliv klogere på bedriften med Business Check

Få overblik over, hvordan du ligger på udvalgte nøgletal i de enkelte driftsgrene og find forbedringspotentialer.

Business Check Kvæg 2017 er netop udkomet. Business Check giver mulighed for at sammenligne dig med en række andre mælkeproducenter, og se hvordan du har klaret 2017 i forhold til andre under samme vilkår. Ved brug af fraktalanalyserne kan du få overblik over, hvordan du ligger på udvalgte nøgletal i de enkelte driftsgrene. Det kan vise nogle mulige forbedringspotentialer på din bedrift. Samtidigt kan du på tabelsiderne se gennemsnitstal for de enkelte grupper på driftsgrensanalysernes vigtigste poster samt se, hvilket niveau de bedste 10 inden for hver gruppe ligger på. Der er også vist resultater for individuelle bedrifter, der er placeret i toppen såvel som i bunden på resultat for driftsgrenen.

Business Check Kvæg indeholder drifts- og fraktalanalyser for mælkeproduktion, grovfoderproduktion og salgsafgrøder for mælkeproducenter. Så kig blandt andet nærmere på fremstillingspriserne for mælk, grovfoder og korn i 2017. Vil du have en individuel Business Check analyse fx til brug i en erfargruppe, så kontakt dit lokale rådgivningscenter.

Find Business Check Kvæg 2017 på LandbrugsInfo.dk under økonomi > benchmarking.

Her kan du også læse andre artikler om Business Check.

/ MARIA SØRENSEN, SEGES

Artiklerne:

Klovsundheden er blevet bedre side 2, Ram tørstofprocenten og undgå sporere i mælken side 2, Det er de små tegn I skal se efter side 3, er udarbejdet i projekter støttet af:

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Mere KvægNyt på kvaegnyt.dk

Husk at du kan finde alle artikler fra KvægNyt og tidligere hele numre på www.kvaegnyt.dk. Her kan du også finde link til uddybende versioner af udvalgte artikler samt tilmelde dig KvægNyt som nyhedsbrev på mail.

